

УДК 305:141.7:21

DOI <https://doi.org/https://doi.org/10.31392/cult.alm.2026.2.46>**Щербань Микола Володимирович,***кандидат наук з богослов'я, кандидат історичних наук,
доцент кафедри філософії та культурології**Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
orcid.org/0000-0001-7785-1936
m.shcherban@chnu.edu.ua***Крамарчук Іван Васильович,***аспірант кафедри філософії та культурології**Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
orcid.org/0009-0008-1939-3402
kramarchuk.ivan@chnu.edu.ua*

ФІЛОСОФСЬКО-РЕЛІГІЙНИЙ ЗМІСТ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕОЛОГІЇ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

Дослідження презентує науковий аналіз філософсько-релігійного змісту гендерної доктрини, оглянутий крізь фокус гендерного висловлювання, а також його практичних проявів у теперішньому часі: навчання, культурі, засобах масової інформації та суспільній стратегії.

Вивчення ґрунтується на сучасних філософських, соціологічних та релігієзнавчих концепціях стосовно осягнення гендеру, а також на ідеї дискурсивного аналізу, що дає змогу окреслити семантичні структури, механізми творення та перетворення гендерного дискурсу у різних соціокультурних діях. Методичну основу дослідження складає сукупність сучасних наукових підходів: філософський підхід, релігієзнавчий підхід, дискурсивний аналіз, соціологічний та культурологічний погляди.

Результати досліджень вказують, що філософсько-духовна суть гендерної доктрини утворюється завдяки злагоді культурних, суспільних та віросповідних оповідей, котрі чинять вплив на зведення гендерної оповіді у нинішньому соціумі. Досліджено теоретично-світоглядні основи гендерної доктрини. Вивчено головні теоретичні ідеї гендерної самобутності: природничий, суспільний та світоглядний погляди. Виявлено світоглядні полеміки стосовно волі самовияву, етичних проблем та суспільної рівності у межах гендеру. Проаналізовано позиції провідних світових віросповідань щодо особи чоловіка і жінки, статевих функцій та їх перетворення у сучасному соціумі.

Практична цінність дослідження полягає у всебічному сполученні світоглядно-духовного аналізу гендерної доктрини з вивченням її дієвих проявів у теперішньому соціумі. Зокрема, вперше теоретично-філософський розгляд (морально-етичні та сутнісні аспекти категорії) злучається із сакральним підґрунтям (усталені світові віросповідання: християнство, іслам, буддизм, індуїзм).

Ключові слова: філософія, гендер, релігія, гендерна ідеологія, фемінізм, світові релігії, суспільство.

Shcherban Mykola,

*PhD of Theology, PhD of Historical Sciences,
Associate Professor at the Department of Philosophy and Culturology
Yurii Fedkovych Chernivtsi National University
orcid.org/0000-0001-7785-1936
m.shcherban@chnu.edu.ua*

Kramarchuk Ivan,

*Postgraduate Student at the Department of Philosophy and Cultural Studies
Yurii Fedkovych Chernivtsi National University
orcid.org/0009-0008-1939-3402
kramarchuk.ivan@chnu.edu.ua*

PHILOSOPHICAL AND RELIGIOUS CONTENT OF GENDER IDEOLOGY: FROM THEORY TO PRACTICE

The study presents a scientific analysis of the philosophical and religious content of gender doctrine, viewed through the focus of gender expression, as well as its practical manifestations in the present tense: education, culture, media, and social strategy.

The study is based on modern philosophical, sociological and religious concepts regarding the understanding of gender, as well as on the idea of discursive analysis, which allows to outline the semantic structures, mechanisms of creation and transformation of gender discourse in various socio-cultural actions. The methodological basis of the study is a set of modern scientific approaches: philosophical approach, religious approach, discursive analysis, sociological and cultural views.

The results of the research indicate that the philosophical and spiritual essence of the gender doctrine is formed due to the harmony of cultural, social and religious narratives, which influence the compilation of the gender narrative in today's society. The theoretical and worldview foundations of the gender doctrine are studied. The main theoretical ideas of gender identity are studied: natural, social and worldview views. Worldview polemics regarding the freedom of self-expression, ethical problems and social equality within gender are revealed. The positions of the leading world religions regarding the person of a man and a woman, sexual functions and their transformation in modern society are analyzed.

The uniqueness of the research lies in the complex mix of philosophical and spiritual consideration of gender ideology along with the analysis of its practical uses in modern society. Specifically, for the initial time, theoretical and philosophical assessment (moral, ethical, and metaphysical aspects of the topic) is combined with a religious framework (existing worldwide religions: Christianity, Islam, Buddhism, Hinduism). The discussion method is utilized to investigate the progress and changes in gender stories within education, mass media, arts, and administration.

Key words: philosophy, gender, religion, gender ideology, feminism, world religions, society.

Вступ. Постановка проблеми. У теоретичному вимірі гендерна парадигма спирається на засади соціального конструктивізму, згідно з якими постають формується оточенням, мовою та владними структурами. Біологічні параметри в подібній системі координат поступаються суб'єктивному самовизначенню. Зазначена логіка репрезентує загальну векторність постмодерної думки – заперечення універсальних істин на користь багатьох тлумачень.

Виходячи з трактування людини як найвищої цінності спільноти, необхідно сприяти активній реалізації людських обдарувань і талантів, попри подвійну природу людської особистості: біологічну та соціальну. Забезпечення прав

і свобод людини є головною метою правової держави, а необхідною умовою розвитку Української держави в контексті світового співтовариства є створення нових форм суспільних відносин (особливо між статями) на основі єдиних норм дотримання прав людини, оскільки процес демократизації суспільства обов'язково має гендерний фактор.

Важливим здобутком сучасного суспільного поступу є вироблення засадничих норм принципу гендерної рівності, усвідомлення того, що всі особи мають постати однаковими незалежно від статевої приналежності, тому в усіх сферах буттєвості мають уживатися тотожні показники щодо людей. Філософське переосмислення

засади рівності, неупередженого підходу до індивіда незалежно від статі та окреслення питання гендерної рівності, спричиняє початок нового етапу в еволюції прав людини. На базі наявних політичних, економічних та суспільних прав формується нове покоління прав, яке містить гендерний аспект.

Метою дослідження є філософсько-релігійний аналіз гендерної ідеології, спрямований на з'ясування її світоглядних засад та інтерпретацій у провідних світових релігіях, а також на визначення основних форм її прояву у сучасному суспільному дискурсі.

Аналіз останніх джерел та досліджень.

Питаннями філософсько-релігійного змісту гендерної ідеології займалися вітчизняні та іноземні дослідники. Так, М. Ярема (2021, с. 5) оцінював теорії гендеру з погляду антропології, зокрема оцінка сумісності теорії гендеру з поняттям гідності людини. Н. В. Шкурко (2019, с. 173) розкриває філософські аспекти гендерних стереотипів і ролей у політичній сфері сучасного суспільства. Є. Доценко (2024) проаналізував світоглядні аспекти існування гендерної нерівності. А. Бахмач (2024, с. 9) провела світоглядне дослідження того, як гендерні практики інтерпретуються в різних культурних контекстах. С. В. Сторожук та І. М. Гоян (2017, с. 71) висвітлюють чинники, які призводять до досягнення гендерної рівності в європейському соціокультурному просторі при збереженні усталених гендерних принципів. П. Слотюк (2023, с. 31) висвітлював висновки науковців, які досліджують проблему гендеру. Ю. А. Холод (2025, с. 176) аналізував становлення ідеї гендерної рівності крізь призму філософсько-правового дискурсу, з особливою увагою до її концептуалізації в європейській інтелектуальній традиції.

О. Vlasova (2024, с. 1) концептуалізувала архітектуру феміністичної філософії в теоретичних умовах метамодернізму. К. Richardson (2025) стверджував, що метафізика гендеру зосереджена насамперед на випадках міжособистісного невпізнання, вираженого в мові, питаннях подвійності та структурних аспектах самоідентичності. F. Amery (2025, с. 1239) провів філософський аналіз «гендерно-критичного» фемінізму як ідеологічної та владної позиції в сучасному суспільстві. М. Exall (2025, с. 329) вивчав моральний реалізм і його

зв'язок із сучасними дискусіями про гендер та права трансгендерних людей.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить комплекс міждисциплінарних підходів, що дають змогу повноцінно осягнути філософсько-релігійний зміст гендерної ідеології. Застосовано філософський підхід, який дозволяє виявити світоглядні, антропологічні та етичні основи гендерної проблематики. Релігієзнавчий підхід сфокусований на аналізі інтерпретацій статі та гендерних ролей у провідних світових віросповіданнях. Для розкриття смислових структур гендерного дискурсу застосовано дискурсивний аналіз. У межах цього підходу оглянуто академічні тексти, духовні джерела та поточні суспільні тлумачення гендерної тематики. Дослідження має концептуально-аналітичний та зіставний характер, оскільки спрямоване на систематизацію теоретичних підходів до осмислення гендеру та на виявлення особливостей їхнього відображення у релігійно-філософських традиціях і сучасному громадському дискурсі.

Основний виклад матеріалу. Гендерна теорія нової генерації, не заперечуючи наявності тих чи тих біологічних, соціальних, психологічних розбіжностей між жінками та чоловіками, висловлює думку, що сам факт розбіжностей менш суттєвий, ніж їх соціокультурна взаємодія та правова система, збудована на підставі цих розбіжностей. Гендерний погляд на право базований на уявленні про те, що значущі не біологічні чи фізичні відмінності між чоловіками й жінками, а надане їм суспільством культурне, соціальне та нормативне значення.

У сучасному науковому та публічному дискурсі поняття «гендерна ідеологія» часто використовується у різних значеннях. Нерідко воно поєднує у собі як академічні підходи до дослідження гендеру, так і політичні ініціативи. Розглянемо основні підходи до розуміння гендерної проблематики (табл. 1).

Таке концептуальне розмежування дозволяє забезпечити більш точний аналіз філософсько-релігійного змісту гендерної проблематики у сучасному суспільстві та надати авторське визначення даного змісту.

Гендерна ідеологія – це сукупність світоглядних тлумачень, теоретичних концепцій та суспільних наративів. Вони розкривають сутність гендеру, функцію статевих розбіжностей

Концептуальне розмежування понять у гендерному дискурсі

Поняття	Зміст	Мета	Сфера застосування
Гендерні дослідження	Міждисциплінарна наукова галузь, що досліджує соціокультурні механізми формування гендерних ролей, ідентичностей та відносин між статями	Теоретичний аналіз гендерних процесів, пояснення соціальних, культурних і історичних чинників гендерних відмінностей	Академічні дослідження: філософія, соціологія, культурологія, антропологія, політична теорія
Політичні програми гендерної рівності	Сукупність державних та міжнародних політик, законодавчих норм і програм, спрямованих на забезпечення рівних прав і можливостей	Подолання дискримінації за ознакою статі, створення рівних умов участі у соціальному, економічному та політичному житті	Державна політика, міжнародні організації, правозахисна діяльність
Гендерна ідеологія (у публічному дискурсі)	Світоглядна конструкція, що об'єднує різні інтерпретації ролі гендеру в суспільстві та пропонує певні моделі соціальних змін	Формування суспільних уявлень про гендерні ролі, ідентичність та їх трансформацію	Публічний дискурс: політика, медіа, культура, освітній простір

Джерело: сформована автором на основі (Gondal, Hatta, 2024, с. 302; Amery, 2025, с. 1239; Exall, 2025, с. 329).

у громадському житті та потенційні моделі їхньої перебудови у сучасному культурному й політичному середовищі.

Гендер як категорія поєднує філософські засади, що розкривають механізми творення ідентичності та її становища у соціумі. Українські філософські пошуки гендерних практик наголошують, що актуальні погляди на гендер розвиваються на перетині соціально-філософських та культурних досліджень (Бахмач, 2024, с. 9).

Гендерна ідеологія як соціально-філософська конструкція

Сучасні соціально-філософські погляди тлумачать гендер як суспільну конструкцію. Згідно з цим поглядом, гендер не є природно визначеною рисою, а наслідком процесів суспільного творення, у яких особи засвоюють громадські сподівання щодо того, які функції, манери поведінки чи становище «доречні» для людей певної статі (Exall, 2025, с. 329). Зазначене репрезентує новітнє розуміння гендеру, де гендер зображається саме як суспільна належність та зразок суспільних взаємозв'язків між статями (Кисильова, 2023, с. 238).

Гендерна рівність як вираження соціального та природного (тілесного) аспекту людської істоти, що складається з набору структурних елементів, має ознаки процесуального явища, що виражається в процесі реалізації прав, який є динамічним балансом, що забезпечує взаємодію між чоловіками та жінками у створенні гендерних відносин, які забезпечують реалізацію прав та самореалізацію осіб обох статей. Гендерна рівність як філософсько-правова

категорія є основою для формування та прийняття нових моделей егалітарних правовідносин, у яких присутні толерантне ставлення до всього «іншого», правильне ставлення держави та суспільства до природних особливостей жінки та чоловіка, усвідомлення того, що людина, незалежно від статі, має право на вільний вибір цінностей і норм.

Релігійно-філософський аспект гендерної ідеології

Релігійні моделі суспільства є певною мірою домінуючими відносно інших сфер соціального життя, тому на основі вузького розуміння статі згідно з релігійними нормами (жінка – істота другорядна, «односторонні» моделі поведінки чоловіків і жінок) у суспільстві виникають гендерні стереотипи. Релігійний і нормативний підхід до гендерної рівності намагається реконструювати гендерну перспективу (чоловічий і жіночий), встановлену в основних релігіях світу, і адаптувати її до більшої толерантності та гнучкості на основі гендерного егалітаризму у сфері релігійного досвіду.

Християнство має багатий спадок священних текстів, які окреслюють уявлення про статеві ролі. У перших розділах книги Буття йдеться про створення чоловіка й жінки за образом Божим, які гармонійно доповнюють одне одного в своїй місії. Ці оповіді заклали основу для патріархальних уявлень, згідно з якими чоловік вважається головою родини, а жінці відводиться роль берегині домашнього вогнища.

Питання гендеру завжди відігравали важливу роль у світових релігіях. У наш час на фоні

зростання феміністичного руху та критичного переосмислення традицій багато релігійних концептів оновлюються. Табл. 2 демонструє порівняльний аналіз головних світових релігійних систем з погляду традиційних та новітніх підходів до гендеру.

У низці ключових світових віровчень питання статі детермінується не тільки з позиції біологічної категорії, але і як метафізичний принцип, що репрезентує глибокі космічні або духовні основи (Шкурко, 2019, с. 173).

Чоловіче та жіноче начала у релігіях часто символізують фундаментальні космічні принципи:

– у християнстві чоловік традиційно пов'язується з розумом та обов'язком обереза, жінка – з материнством, турботою;

– в ісламі чоловічий початок уособлює міць, жіночий – побожність, витримку та родинний устрій;

– в індуїзмі божественні архетипи втілюють єдність духовного й матеріального;

– у буддизмі принцип анатман і навчання про рівність всіх істот у прагненні до просвітлення створюють образ духовної рівності чоловіка і жінки, де статеві відмінності стають другорядними.

Порівняльний огляд провідних світових релігій наведено у табл. 3.

Критика також спрямована на зведення людської особистості до суб'єктивного самовизначення, що, з релігійної мети погляду, нехтує трансцендентний вимір буття. У цьому розрізі гендер постає як частина цілісної

Таблиця 2

Релігійно-філософський аспект гендеру в основних світових релігіях

Релігія	Основні тексти	Традиційні погляди на гендер	Сучасні інтерпретації
Християнство	Біблія (Буття 1–2, Послання апостолів)	Патріархальні структури; чоловік – голова родини; жінка – підтримка та материнство	Реформаційні та ліберальні течії допускають рівність у служінні; деякі церкви (протестантські) висвячують жінок; критика патріархату (феміністська теологія)
Іслам	Коран, хадіси	Чоловік – опікун родини, жінка – берегиня дому; права та обов'язки різні, але взаємодоповнюючі	Феміністська інтерпретація: рівність перед Богом; перегляд текстів з прав жінок
Буддизм	Трипітака, сутри	Жінки та чоловіки можуть досягати просвітлення; інколи обмеження в монашому житті	Концепція «анатман» (немає постійного «Я») підтримує рівність у духовному розвитку; сучасні монастирі висвячують жінок
Індуїзм	Веди, Упанішади, Пурани	Божественні архетипи: Дурга, Лакшмі – жіноче начало; Шива, Вішну – чоловіче; соціальні ролі традиційно патріархальні	Наголос на духовній рівності; сучасні течії підтримують активну роль жінок у релігійному житті

Джерело: сформована автором на основі (Gondal, Hatta, 2024, с. 302; Sharma, Tewari, 2024, с. 5992; Olivos, Sun, Ho, 2026).

Таблиця 3

Релігійні наративи та уявлення про чоловіка і жінку

Релігія	Метафізичні підстави	Символіка чоловічого начала	Символіка жіночого начала	Загальний сакральний сенс
Християнство	Чоловік і жінка створені за образом Божим; духовна рівність при соціальній ієрархії	Розум, відповідальність, духовне лідерство	Материнство, турбота, моральна чистота	Доповнюваність як божественний задум, сім'я як сакральна спільнота
Іслам	Стать як прояв божественного порядку; взаємодоповнюваність ролей	Опіка, сила, забезпечення родини	Благочестя, скромність, збереження домашнього укладу	Гармонія творіння через баланс обов'язків
Буддизм	Відсутність сталого «Я» (анатман); стать не є абсолютною духовною категорією	Умовна соціальна роль, не визначає шлях до просвітлення	Аналогічно: духовна рівність у можливості досягнення нірвани	Трансценденція гендеру у духовному розвитку
Індуїзм	Космічна дуальність: активне і пасивне, дух і матерія	Шива, Вішну – свідомість, порядок, дія	Шакті, Лакшмі, Парваті – енергія, творчість, життя	Єдність протилежностей як основа буття

Джерело: сформована автором на основі (Nugroho, Andaryuni, 2025, с. 407; Richardson, 2025).

антропологічної моделі. Попри критичне ставлення до крайніх форм гендерної ідеології, чимало релігійних громад усвідомлюють потребу у діалозі із сучасним суспільством (Olivos, Sun, Ho, 2026).

Сучасний етап розвитку громади вирізняється пошуком зразків співіснування між духовною спадщиною та новими формами соціальної самосвідомості (Vlasova, 2024, с. 1). Такий метод не припускає цілковитої відмови від класичних положень, а скоріше їхнє переосмислення у світлі сьгоднішніх гуманістичних надбань.

Практичні прояви гендерної ідеології у сучасному суспільстві

Сучасна гендерна ідеологія впроваджується у важливі суспільні галузі (Slotiuk, 2023, с. 31).

Гендерна ідеологія у політиці. У політичній сфері гендерна ідеологія втілюється через законодавчі починання, державні програми рівності та антидискримінаційні заходи. Впровадження гендерних квот, політики однакових можливостей і нейтральної лексики має на меті усунення історичної нерівності між чоловіками та жінками (Pajnik, Kuhar, Smrdelj, 2026, с. 1). Так, Виборчий кодекс України передбачає вимогу, згідно з якою у кожній п'ятірці кандидатів виборчого списку має бути представлено не менше двох осіб кожної статі (Виборчий кодекс України). Подібні підходи застосовуються і в інших країнах Європи, де квотування розглядається як інструмент подолання історичної диспропорції у політичному представництві. Крім того, державні програми, зокрема Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, спрямовані на запровадження антидискримінаційної політики, гендерного аудиту державних інституцій та розвиток гендерно чутливої мови в офіційному дискурсі (Шкурко, 2019, с. 173).

Гендерна ідеологія в освіті. Освітнє середовище позиціонується одним із найбільш впливових осередків популяризації ключових гендерних ідей. При цьому особливо дискусійними постають питання меж втручання ідеологічних підходів у виховний процес виховання. Для певної частини суспільства такі наративи позиціонуються як необхідність адаптації освіти до сучасних реалій, водночас для іншої – як загроза традиційним моделям соціалізації (Ярема, 2021, с. 5). Міністерство освіти і науки України впроваджує

освітні ініціативи, спрямовані на формування культури рівних можливостей у школах і закладах вищої освіти. У межах таких програм проводяться тренінги для педагогів, розробляються методичні матеріали та інтегруються відповідні модулі у навчальні дисципліни (Кисильова, 2023, с. 238). Водночас питання ролі гендерних наративів у виховному процесі залишається предметом суспільної дискусії (В Укрінформі презентували дослідження із впровадження гендерної рівності у сфері освіти).

Гендерна ідеологія у медіа. У форматі продуктів маркетингових проєктів, кіно, новинного контенту, соціальних мереж активно просуваються образи різноманітних гендерних ампула. Медіапродукти дедалі частіше показують розмаїття соціальних ролей, у яких можуть реалізовуватися жінки та чоловіки. Наприклад, у маркетингових кампаніях світових брендів з'являються сюжети, що підкреслюють гендерну інклюзивність або руйнують традиційні стереотипи щодо «чоловічих» і «жіночих» професій. (Гендерна рівність у медіа: ключ до успіху суспільства).

Гендерна ідеологія у культурі. Через літературу, мистецтво, театр, музику критикують переосмислення функцій чоловіка і жінки у суспільстві. У художніх практиках дедалі частіше порушуються питання трансформації традиційних моделей сім'ї, соціальної ролі жінки у професійній сфері або переосмислення маскулінності. Такі теми простежуються у сучасних літературних творах, театральних постановках та кіно, де автори намагаються відобразити складність сучасних гендерних ідентичностей і соціальних очікувань (Bethany, 2025). Згідно з даними Євростату, гендерна розбіжність зайнятості в культурному секторі ЄС знизилася до 0,8% у 2024 році (майже порівну чоловіків та жінок), але жінки частіше задіяні у низькооплачуваних підгалузях (видавництво медіа, друк) та мають вищу частку низькооплачуваних посад. (EU logs lowest gender gap in cultural employment in 2024, 2025).

Між 2015 і 2024 роками гендерний розрив у зайнятості в культурній сфері в ЄС зменшився з 6,4 процентних пунктів (п.п.) (53,2% чоловіків проти 46,8% жінок) до 0,8 п.п. у 2024 році (50,4% чоловіків проти 49,6% жінок). Це найнижчий гендерний розрив у зайнятості в культурній сфері за останнє десятиліття (рис. 1).

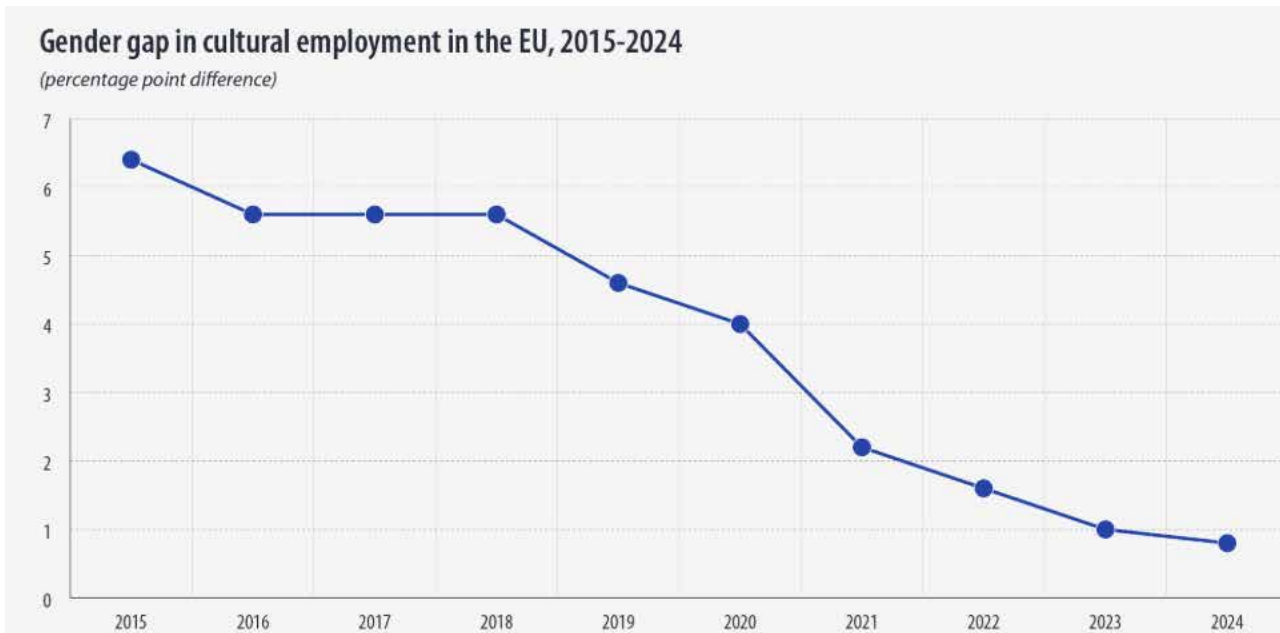

Рис. 1. Гендерний розрив у зайнятості в культурній сфері в ЄС

Джерело: (EU logs lowest gender gap in cultural employment in 2024, 2025).

У 2022 році на рівні ЄС 16,1% жінок, що працюють у вибраних видах культурної діяльності, мали низьку заробітну плату (дві третини або менше від середньої національної валової погодинної заробітної плати) порівняно з 11,2% чоловіків. Ці цифри узгоджуються з показниками загальної зайнятості: 17,1% для жінок проти 12,6% для чоловіків.

Ця нерівність також очевидна, якщо розбити її за видами культурної діяльності, оскільки частка жінок з низькою заробітною платою була вищою, ніж чоловіків, у всіх вибраних видах діяльності. Найбільш незбалансованим сектором був «друкарський бізнес та відтворення записаних носіїв інформації», де 25,9% жінок отримували низьку заробітну плату порівняно з 12,4% чоловіків. За цією категорією йшло «виробництво кіно-, відео- та телевізійних програм, звукозапис та видавництво музичних творів» з 23,0% для жінок та 15,1% для чоловіків (рис. 2).

Іншим індикатором впливу гендерних стереотипів на професійну діяльність є вертикальна сегрегація – зосередження жінок та чоловіків на певних щаблях професійної ієрархії. Поширеним методом оцінки вертикальної сегрегації є розгляд ступеня фемінізації вищих посад. Жінки надалі переважають у найнижчому шаблі кар'єрних сходів

та залишаються недостатньо представлені у вищому керівництві. По-друге, уявлення про «жіночу» роль у громаді для багатьох індивідів пов'язується зі створенням родини, народженням дітей. По-третє, виразно помітні як горизонтальна, так і вертикальна сегрегації за ознакою статі. Приміром, жінки значно частіше зайняті у галузях освіти, соціальної роботи та медицини, тоді як чоловіки домінують у технічних і промислових секторах. Так, згідно з даними Світового економічного форуму, частка жінок у топменеджменті у більшості держав світу коливається у межах приблизно 25–35%, що вказує на наявність певного гендерного дисбалансу у сфері керування. (EU logs lowest gender gap in cultural employment in 2024, 2025). Жінки частіше працюють на нижчих рівнях і рідше займають управлінські позиції, що утворює так звану скляну стелю (рис. 3).

Жінки складають більшість у багатьох сферах. Окрім того, що вони переважають у соціальних та медичних послугах, у швейній промисловості. (Gender equality in the EU: overview and key trends. 2025). Натомість, у таких галузях, як гірничодобувна промисловість, розробка кар'єрів та будівництво, продовжують домінувати чоловіки. Однак у роздрібній

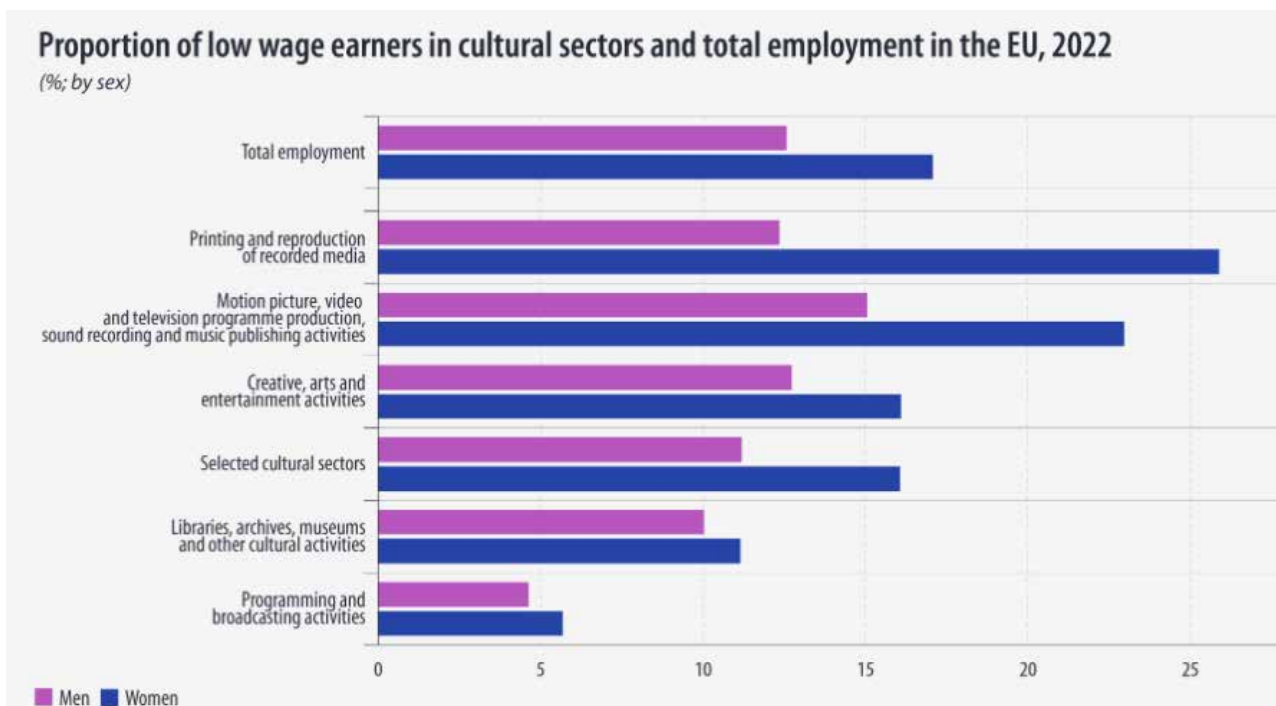

Рис. 2. Гендерний розрив за видами культурної діяльності

Джерело: (EU logs lowest gender gap in cultural employment in 2024, 2025).

Рис. 3. Вертикальна сегрегація: частка жінок на посадах вищого та середнього керівного складу

Джерело: (Where women work: female-dominated occupations and sectors. 2023).

торгівлі спостерігається більш збалансований гендерний розподіл (рис. 4).

Водночас є справжні нагоди для узгодження. Передусім це визнання спільної антропологічної основи – гідності людської особистості, яка може слугувати універсальною точкою дотику між традицією та модерністю. Більшість віросповідань, як і сучасні гуманістичні ідеї, поділяють думку про цінність кожної людини незалежно від статі, що творить потенціал для

конструктивного діалогу (Storozhuk, Ноуан, 2017, с. 71).

Таким чином, поєднання духовних засад із соціальними інноваціями сприяє творенню освітнього й культурного простору, в якому гендерна рівність досягається як її еволюційний розвиток.

Висновки. Підсумовуючи вище сказане, людська гідність впливає з людської природи. Отже, це екзистенційна цінність і в однаковій

3222 - Midwifery Associate Professionals	98%
5311 - Child Care Workers	97%
2222 - Midwifery Professionals	96%
9111 - Domestic Cleaners and Helpers	94%
2342 - Early Childhood Educators	93%
3344 - Medical Secretaries	92%
5162 - Companions and Valets	91%
1341 - Child Care Services Managers	90%
5322 - Home-based Personal Care Workers	90%
2352 - Special Needs Teachers	88%

Рис. 4. Горизонтальна сегрегація: професії та види економічної діяльності, в яких переважають жінки

Джерело: (Where women work: female-dominated occupations and sectors. 2023).

мірі належить усім, хто посідає людську природу. Людина існує заради власного та спільного людського блага, її існування не є підпорядкованим благові інших видів живого буття.

Вища гідність людини супроти інших видів буття зумовлює вимогу та обов'язок кожної людини шанувати цю гідність у собі та в собі подібних.

Список використаних джерел:

- Бахмач, А. (2024). Гендерні практики міжнародного досвіду. *Humanities Studies*, 18(95), 9–17. <https://doi.org/10.32782/hst-2024-18-95-01>.
- В Укрінформі презентували дослідження із впровадження гендерної рівності у сфері освіти. 2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3939162-v-ukrinformi-prezentovali-doslidzenna-iz-vprovadzenna-gendernoi-rivnosti-u-sferi-osviti.html>.
- Виборчий кодекс України 396-ІХ від 31.12.2023. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20>.
- Гендерна рівність у медіа: ключ до успіху суспільства. 2024. URL: <https://webportal.nrada.gov.ua/genderna-rivnist-u-media-klyuch-do-uspihu-suspilstva/>.
- Доценко, Є. (2024). Світоглядний сенс гендерної нерівності: філософсько-правовий вимір. *Вісник НІОУ імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*, 3(62). <https://doi.org/10.21564/2663-5704.62.310724>.
- Кисильова, К. В. (2023). Проблематика гендерних стереотипів сучасного суспільства: питання теорії і практики. *Наукові записки*, 14, 238–243. DOI: 10.36550/2522-9230-2023-14-238-243.
- Холод, Ю.А. (2025). Історичні витоки ідеї гендерної рівності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 89(1), 176–182. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.1.23>.
- Шкурко, Н. В. (2019). Гендерний вимір української політики. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія*, 2(41), 173–185. URL: <https://europub.co.uk/articles/-A-575001>.
- Ярема, М. (2021). Теорія гендеру як заперечення гідності людини. *Науково-теоретичний альманах Грані*, 24(11), 5–13. <https://doi.org/10.15421/1721102>.
- Amery, F. (2025). 'Gender critical' feminism as biopolitical project. *Sexualities*. 28(3), 1239–1253. <https://doi.org/10.1177/13634607241257397>.
- Araki, S., & Olivos, F. (2024). Low income, ill-being, and gender inequality: Explaining cross-national variation in the gendered risk of suffering among the poor. *Social Indicators Research*, 174.1: 157–220. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-024-03358-z>.
- Bethany, R. S. (2025). A Reconstruction of Gender: Implications of Social Construct and Gender Structure Theories. *Dignity: A Journal of Analysis of Exploitation and Violence*, 10(1), 5. <https://doi.org/10.23860/dignity.2025.10.01.05>.
- Chen, L., Wu, K., Du, H., King, R. B., Chen, A., Li, T., & Chi, P. (2023). Less equal, less satisfied? Gender inequality hampers adults' subjective well-being via gender-role attitudes. *Sex Roles*, 89(11), 718–730. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11199-023-01392-8>.

Dr. Sharma, S., Dr. Tewari, K. K. (2024). Gender, Sexuality and Religion: A Comparative Analysis of Major Religions. *Cuest.fisioter*, 53(3), 5992–6009. <https://doi.org/10.48047/cw2sda72>.

EU logs lowest gender gap in cultural employment in 2024. 2025. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250708-3>.

Exall, M. (2025). Moral realism, ‘Gender ideology’, and trans+ rights. *The Heythrop Journal*, 66(4): The church and ‘gender theory’: theory, rhetoric, practice Jul, 329–410. <https://doi.org/10.1111/heyj.14448>.

Feminist Theories on Socialisation: Challenging Patriarchy through Gender Roles. 2024. URL: <https://socio.health/gender-and-society/feminist-theories-challenging-patriarchy-gender-roles/>.

Gender equality in the EU: overview and key trends. 2025. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php>.

Gondal, A. Q., & Hatta, Z. (2024). Religion and Gender Studies: Examining the Intersection. *Journal of Development and Social Sciences*, 5(1), 302–310. [https://doi.org/10.47205/jdss.2024\(5-1\)28](https://doi.org/10.47205/jdss.2024(5-1)28).

Mason, E. C., Moro, V. (2025). Judith Butler and Marxism. The Radical Feminism of Performativity, Vulnerability, and Care. <https://doi.org/10.5771/9781538196281>.

Nugroho, R. D., Andaryuni, L. (2025). The Gender in Religious Discourse. *IJoASER*, 8(1), 407–414. <https://doi.org/10.33648/ijoaaser.v8i1.894>.

Olivos, F., Sun, Yu., Ho, L.-S. (2026). The structural fit of personal gender beliefs: A cross-national analysis of its implications for life satisfaction. *Social Science Research*, 135, 103308, ISSN 0049-089X. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2026.103308>.

Pajnik, M., Kuhar, R., & Smrdelj, R. (2026). ‘Gender ideology’ as the master frame: transversal instrumentalization of equality politics by mechanisms of regularity. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 1–18. <https://doi.org/10.1080/13511610.2026.2618082>.

Richardson, K. (2025). The Metaphysics of Gender and the Gender Binary. *Feminist Philosophy Quarterly*, 11(1). DOI: 10.5206/fpq/2025.1.18639.

Slotiuk, P. (2023). Gender as a Reflection of the Crisis of the Disciplinary Society. *Грани*, 26(2), 31–41. <https://doi.org/10.15421/172323>.

Storozhuk, S. V., & Hoyan, I. M. (2017). Gender equality as a modern phenomenon. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*, (11), 71–83. <https://doi.org/10.15802/ampr.v0i11.105481>.

Vlasova, O. (2024). Feminism and Realization of Gender Subjectivation in the Theoretical Field of Metamodernity. *Critical Gender Studies Journal / Revista Crítica de Estudios de Género*, 1(2), 1–8. DOI: 10.21659/cgsj.v1n2.09.

Where women work: female-dominated occupations and sectors. 2023. URL: <https://ilostat.ilo.org/where-women-work-female-dominated-occupations-and-sectors/>.

References:

Amery, F. (2025). ‘Gender critical’ feminism as biopolitical project. *Sexualities*, 28(3), 1239–1253. <https://doi.org/10.1177/13634607241257397>.

Araki, S., & Olivos, F. (2024). Low income, ill-being, and gender inequality: Explaining cross-national variation in the gendered risk of suffering among the poor. *Social Indicators Research*, 174.1: 157–220. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-024-03358-z>.

Bakhmach, A. (2024). Henderni praktyky mizhnarodnoho dosvidu [Gender practices of international experience]. *Humanities Studies*, 18(95), 9–17. <https://doi.org/10.32782/hst-2024-18-95-01> [in Ukrainian].

Bethany, R. S. (2025). A Reconstruction of Gender: Implications of Social Construct and Gender Structure Theories. *Dignity: A Journal of Analysis of Exploitation and Violence*, 10(1), 5. <https://doi.org/10.23860/dignity.2025.10.01.05>.

Chen, L., Wu, K., Du, H., King, R. B., Chen, A., Li, T., & Chi, P. (2023). Less equal, less satisfied? Gender inequality hampers adults’ subjective well-being via gender-role attitudes. *Sex Roles*, 89(11), 718–730. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11199-023-01392-8>.

Dotsenko, Ye. (2024). Svitohliadnyi sens hendernoi nerivnosti: filosofsko-pravovyi vymir [The ideological meaning of gender inequality: the philosophical and legal dimension]. *Visnyk NIuU imeni Yaroslava Mudroho – Bulletin of the Yaroslav the Wise New Law University. Seria: Filosofiia, filosofiia prava, politolohiia, sotsiolohiia*, 3(62). <https://doi.org/10.21564/2663-5704.62.310724> [in Ukrainian].

Dr. Sharma, S., Dr. Tewari, K. K. (2024). Gender, Sexuality and Religion: A Comparative Analysis of Major Religions. *Cuest.fisioter*, 53(3), 5992–6009. <https://doi.org/10.48047/cw2sda72>.

EU logs lowest gender gap in cultural employment in 2024. 2025. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250708-3>.

- Exall, M. (2025). Moral realism, 'Gender ideology', and trans+ rights. *The Heythrop Journal*, 66(4): The church and 'gender theory': theory, rhetoric, practice Jul, 329–410. <https://doi.org/10.1111/heyj.14448>.
- Feminist Theories on Socialisation: Challenging Patriarchy through Gender Roles (2024). Retrieved from: <https://socio.health/gender-and-society/feminist-theories-challenging-patriarchy-gender-roles/>.
- Gender equality in the EU: overview and key trends. 2025. Retrieved from: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php>.
- Gondal, A. Q., & Hatta, Z. (2024). Religion and Gender Studies: Examining the Intersection. *Journal of Development and Social Sciences*, 5(1), 302–310. [https://doi.org/10.47205/jdss.2024\(5-I\)28](https://doi.org/10.47205/jdss.2024(5-I)28).
- Henderna rivnist u media: kliuch do uspikhu suspilstva [Gender equality in the media: the key to the success of society]. 2024. Retrieved from: <https://webportal.nrada.gov.ua/genderna-rivnist-u-media-klyuch-do-uspikhu-suspilstva/> [in Ukrainian].
- Kholod, Yu. A. (2025). Istorychni vytoky idei hendernoi rivnosti [Historical origins of the idea of gender equality]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 89(1), 176–182. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.1.23> [in Ukrainian].
- Kysylova, K. V. (2023). Problematyka hendernykh stereotypiv suchasnoho suspilstva: pytannia teorii i praktyky [The issue of gender stereotypes in modern society: issues of theory and practice]. *Naukovi zapysky – Proceedings*, 14, 238–243. DOI: 10.36550/2522-9230-2023-14-238-243 [in Ukrainian].
- Mason, E. C., Moro, V. (2025). Judith Butler and Marxism. The Radical Feminism of Performativity, Vulnerability, and Care. <https://doi.org/10.5771/9781538196281>.
- Nugroho, R. D., Andaryuni, L. (2025). The Gender in Religious Discourse. *IJoASER*, 8(1), 407–414. <https://doi.org/10.33648/ijoaaser.v8i1.894>.
- Olivos, F., Sun, Yu., Ho, L.-S. (2026). The structural fit of personal gender beliefs: A cross-national analysis of its implications for life satisfaction. *Social Science Research*, 135, 103308, ISSN 0049-089X. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2026.103308>.
- Pajnik, M., Kuhar, R., & Smrdelj, R. (2026). 'Gender ideology' as the master frame: transversal instrumentalization of equality politics by mechanisms of regularity. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 1–18. <https://doi.org/10.1080/13511610.2026.2618082>.
- Richardson, K. (2025). The Metaphysics of Gender and the Gender Binary. *Feminist Philosophy Quarterly*, 11(1). DOI: 10.5206/fpq/2025.1.18639.
- Shkurko, N. V. (2019). Hendernyi vymir ukrainskoi polityky [The gender dimension of Ukrainian politics]. *Visnyk Natsionalnoho yurydychnoho universytetu imeni Yaroslava Mudroho – Bulletin of the Yaroslav the Wise National Law University*. Seriya: filosofii, filosofii prava, politolohiia, sotsiolohiia, 2(41), 173–185. Retrieved from: <https://europub.co.uk/articles/-A-575001> [in Ukrainian].
- Slotiuk, P. (2023). Gender as a Reflection of the Crisis of the Disciplinary Society. *Hrani*, 26(2), 31–41. <https://doi.org/10.15421/172323>.
- Storozhuk, S. V., & Hoyan, I. M. (2017). Gender equality as a modern phenomenon. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*, (11), 71–83. <https://doi.org/10.15802/ampr.v0i11.105481>.
- V Ukrinformi prezentuvaly doslidzhennia iz vprovadzhennia hendernoi rivnosti u sferi osvity [Ukrinform presented research on the implementation of gender equality in education] (2024). Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3939162-v-ukrinformi-prezentuvali-doslidzhennia-iz-vprovadzhennia-gendernoi-rivnosti-u-sferi-osviti.html> [in Ukrainian].
- Vlasova, O. (2024). Feminism and Realization of Gender Subjectivation in the Theoretical Field of Metamodernity. *Critical Gender Studies Journal / Revista Critica de Estudios de Género*, 1(2), 1–8. DOI: 10.21659/cgsj.v1n2.09.
- Vyborchyi kodeks Ukrainy [Electoral Code of Ukraine] 396-IX vid 31.12.2023. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20> [in Ukrainian].
- Where women work: female-dominated occupations and sectors. 2023. Retrieved from: <https://ilostat.ilo.org/where-women-work-female-dominated-occupations-and-sectors/>.
- Yarema, M. (2021). Teoriia henderu yak zaperechennia hidnosti liudyny [Gender theory as a denial of human dignity]. *Naukovo-teoretychnyi almanakh Hrani – Scientific and theoretical almanac Grani*, 24(11), 5–13. <https://doi.org/10.15421/1721102> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 13.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 06.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026